

Elk onderzoek verdient de juiste beoordeling

In reactie op... Trudy Dehue: 'Alle boeken de wetenschap uit; om te beginnen die in het Nederlands'

Als organisator van de vijfjaarlijkse beoordelingen van het onderzoek aan de Nederlandse universiteiten voelt de VSNU zich aangesproken door het artikel, de aanklacht bijna, van Trudy Dehue in *De Academische Boekengids* van oktober 2000. Zou een vereniging die pretendeert alle universiteiten in Nederland en daarmee alle daar beoefende disciplines te vertegenwoordigen, toch bepaalde typen onderzoek en de verslaglegging daarvan bevoordelen boven andere, dan zou dat een zeer laakbare zaak zijn. Zulks is dus zeker geen streven, er doen in kringen van de VSNU geen ideaaltypische beelden van wetenschapsbeoefening de ronde die voor bepaalde onderzoekers tot slechte beoordelingen leiden. Niettemin zou dat onbedoeld toch het geval kunnen zijn. De vraag of dat hier, en in de andere gevallen die de met bijval reagerende briefschrijvers in het februarinummer van hetzelfde periodiek beschrijven, toch is gebeurd, kan de VSNU als organisator niet beantwoorden.

Wij kunnen Dehue's moed haar eigen geval aan te wenden om een aantal fundamentele kanttekeningen bij het beoordelingsproces te maken, niet belonen door te zeggen, excuus voor de fout, uw argumenten snijden hout en uw onderzoek wordt alsnog als 'excellent' aangemerkt. Toch snijden veel van haar argumenten wel degelijk hout. De wijze waarop het CWTS de prestaties van onderzoekers 'meet' bevoordeelt een bepaald onderzoeksgedrag, of tenminste een bepaald publicatiegedrag. Het CWTS ontkent dit ook niet, al zou deze Leidse instelling er goed aan doen dit bij elke nieuwe meting weer opnieuw aan de 'slachtoffers' uit te leggen.

De VSNU is ook om die reden een groot voorstander van 'peer review' beoordelingen en een tegenstander van welke exclusief algoritmische benadering van onderzoekskwaliteit dan ook. Dat wil echter niet zeggen dat de beoordelingscommissies zonder cijfermateriaal aan hun moeilijke taak hoeven te beginnen. Met alle beperkingen die daaraan kleven, en die wij de commissieleden ook duidelijk maken als zij die zelf al niet zouden zien, rekent de VSNU in zijn ondersteunende functie tevoren wat zaken uit, zoals de aan het onderzoek bestede tijd in de verschillende onderzoeksgroepen, in verschillende categorieën, de aantallen publicaties, ook in verschillende categorieën, waaronder ook die van 'boeken'. In een minderheid van de gevallen en uitsluitend op verzoek van deelnemende instellingen zelf, wordt daarnaast aan het CWTS een opdracht tot het uitvoeren van een citatieanalyse gegeven. Het is dus zeker geen VSNU-beleid zo'n dure studie uit te laten voeren; de faculteiten moeten er immers zelf voor betalen en die moeten daarvan dan ook het heil inzien. De uitkomsten van die analyse komen dan bovenop de stapel materiaal die de basis voor het eindoordeel vormt. Want hoe ziet die stapel eruit? Allereerst de zelfstudie van de faculteit en de daaronder opererende onderzoeksgroepen. Deze worden met grote nadruk uitgenodigd hun onderzoek zo goed mogelijk te presenteren, de gemaakte keuzen te beargumenteren, en alle resultaten te vermelden. Schrijft u uitsluitend boeken? Uitstekend, maar legt u wel uit waarom. Daarnaast leest de commissie de door een groep zelf uitgekozen selectie uit het eigen werk, per groep vijf zogenoemde 'key publications'.

Het is nauwelijks mogelijk dat een commissie niet ziet waar het om gaat in een bepaalde onderzoeksgroep en de cijfers, met of zonder citatieanalyse van het CWTS, zijn nooit meer dan een aanvulling daarop. Dat daarmee het risico van een 'doolhofstest' wordt gelopen, zoals Dehue suggereert, kan natuurlijk moeilijk worden ontkend, maar dat geldt voor alle beoordelingsprocessen. En ook het beoordelen van wetenschap is nu eenmaal zelf - helaas of gelukkig? - geen wetenschap.

Waar het echt mis kan gaan, is bij het beoordelen van werk dat in het Nederlands is geschreven. Alle beoordelingscommissies zijn nu eenmaal internationaal samengesteld en de voertaal is Engels. Commissieleden kunnen dus meestal niet uit de eerste hand kennismaken van Nederlandstalige onderzoeksresultaten. Onderzoeksgroepen die dit als een probleem aan zien komen, zullen dat luid en duidelijk aan hun Faculteit en College van Bestuur moeten melden; deze zijn immers verantwoordelijk voor het ter beoordeling indienen van de programma's. Alle onderzoek moet worden beoordeeld, maar hoe en door welke commissie dat gebeurt is geen blind noodlot, maar een keuze die - óók door de te beoordelen onderzoekers - welbewust moet worden gemaakt. Elk onderzoek verdient de juiste beoordeling.

En daar wringt vaak de schoen en wellicht ook in het geval van professor Dehue. 'Wellicht', want als organisator weten we immers niet precies hoe zich de besluitvorming in de commissie heeft afgespeeld. Om voor de hand liggende redenen kan en wil de VSNU dat achteraf ook niet uitzoeken. Maar het probleem ligt vaak bij onderzoek dat zich niet tot de kern van het betreffende onderzoeksgebied kan rekenen. In dit geval is vooral historisch onderzoek beoordeeld door een commissie, waarin de modus operandi in de psychologische disciplines de boventoon voerde. Dat zou kunnen betekenen dat de commissie het kwaliteitsaspect 'internationale zichtbaarheid' te zeer aan de CWTS-cijfers heeft afgemeten. Oordelen blijft nu eenmaal mensenwerk. Dehue en de andere briefschrijvers zullen dat graag zo willen laten en hetzelfde geldt voor de VSNU. Maar het blijft opletten, óók voor de beoordeelden, en liefst van tevoren, dan hoeft er minder mis te gaan. In ieder geval hoopt ook de VSNU dat Trudy Dehue

nog veel boeken zal schrijven. En dat die goed worden beoordeeld, natuurlijk.

'Alle boeken de wetenschap uit; om te beginnen die in het Nederlands', **Trudy Dehue**

Frans van Steijn is hoofd afdeling kwaliteitszorg VSNU.